26/18-Tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond - 23 oktober 1971

HUMANIST

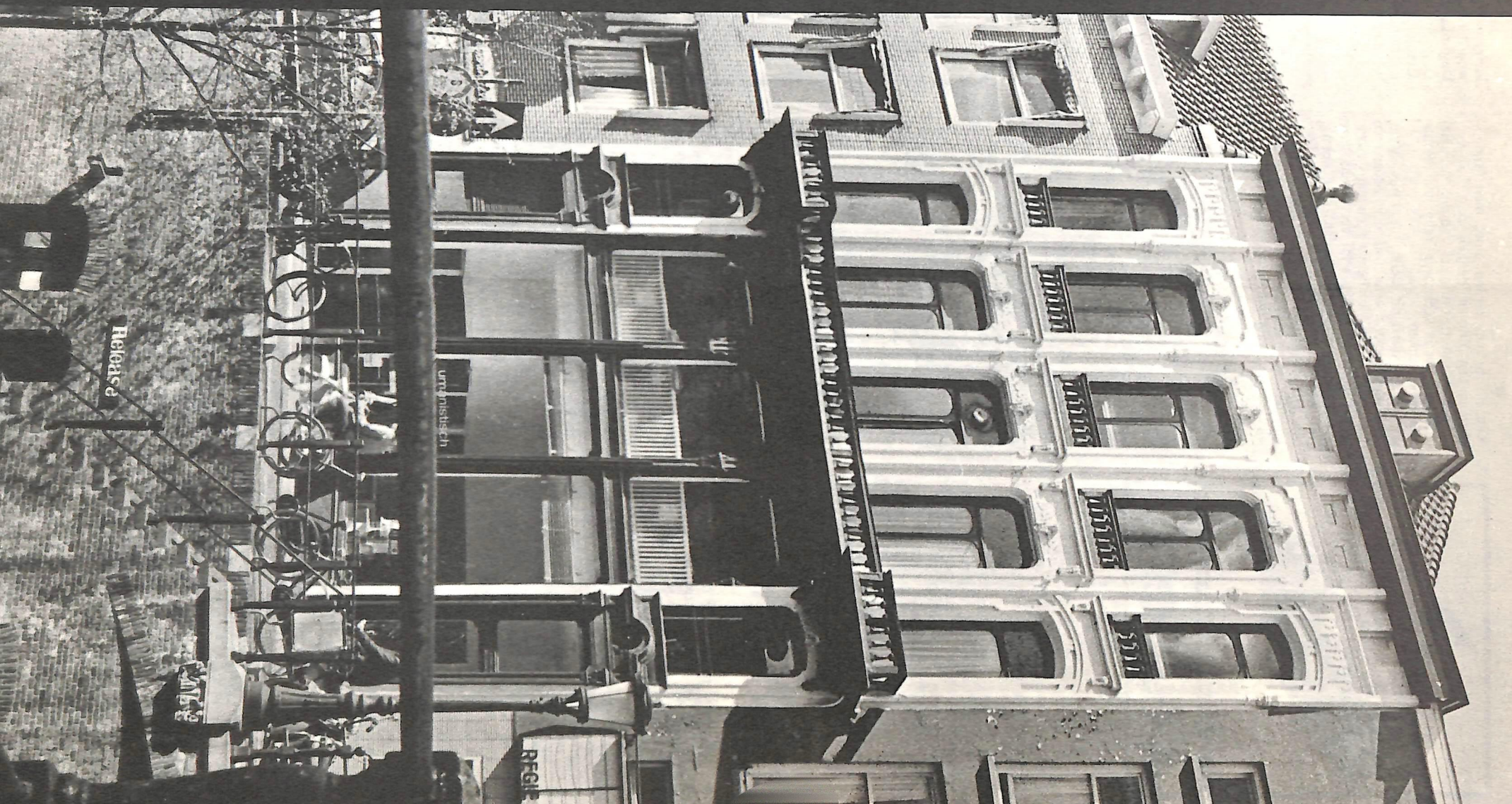

on/eens

DE WAANZIN VAN DE ASTROLOGIE?

a. De door Peter Krug in Humanist 26/6 aangehaalde bekende astrologen zijn boven alles wat ze zeggen en schijnen overtuigd van de waarde van de astrologie.
Deze waardering staat dus voorop. Daarnaast erkennen ze de mogelijkheid van een verkeerde toepassing, vooral door kleine astroloogjes die het niveau van de damesbladrubrieken (nog) niet zijn ontgroeid, en die te weinig zelfkritiek hebben en door de gekompliceerdheid van de astrologische gegevens in verwarring gebracht worden. Dat Peter Krug uitspraken van bekende astrologen aanhaalt als bewijs van de 'waan' van astrologie, is dus op z'n zachtst gezegd onsportief.

b Ook is het minder fair dat hij, om zijn betoog niet bij voorbaat zelf te ondermijnen 'vergeet' te vermelden dat in het door hemzelf gelezen NOS-verslag (Zienswijze VIII, pag. 40-45), de psycholoog drs Pannekoek melding maakt van een aantal statistische onderzoekingen van drie astrologen. Deze onderzoekingen zijn onafhankelijk van elkaar genomen met verschillende methoden van aanpak. Duizenden horoskopen of gedeelten hiervan waren er de basis voor. De drie astrologen komen tot dezelfde konklusie nl. dat statistisch wetenschappelijk gezien, de astrologie inderdaad wel verifieerbaar is.

c Dat er fouten gemaakt worden bij het praktisch bedrijven van astrologie (partnerkeuze, sollicitaties, enz.) kan toch moeilijk een bewijs zijn voor de waan van astrologie. De milieuverontreiniging is een duidelijk gevaar voor de mensheid. Is daarom de chemie een waan? De chemie wordt alleen vaak verkeerd toegepast. Ook door wetenschappelijk opgeleide chemici en zelfs door professoren in de chemie!

d Dat de planeten en sterren ontzaglijk ver van ons afstaan kan ook geen bewijs zijn voor de waan van de astrologie. Hoogstens is dit een reden om ons te verwonderen over de grootsheid van het kosmisch gebeuren. Dit gebeuren blijkt één grote eenheid te zijn. Waarin elk detail (elk mens is zo'n detail, dat vooral bepaald is door het moment van geboorte) een eigen unieke plaats inneemt.
Om dit te aanvaarden moet men 'anders' kunnen en durven denken dan het verouderde puur 'rationeel' (humanistische) denken. Het is veel meer 'religieus' (humanistisch) denken.
Peter Krug durft dit stellig (nog) niet. Maar als hij nu eerst eens zelf de horoskopen gaat uitrekenen van hemzelf en van enkele goede bekenden, en als hij vervolgens deze horoskopen tracht te 'duiden' met behulp van goede astrologische handboeken. Dan zal hij spoedig gaan inzien dat de 'waan van de astrologie' in de kern van de zaak slechts een waandenkbeeld van hemzelf is.

Bert Cool

De astrologie een waan? So what?

Ongetwijfeld levert 'De waan van de astrologie' een geslaagde poging velen van ons te raken en tot emotionele reakties voor of tegen, te brengen. Alle lof dus voor het zo partijdig aanboren van dit onderwerp! Over de oorzaken van een hernieuwde belangstelling, als onderdeel van de weer groeiende interesse voor India, voor het Boeddhisme, voor de natuur (flower-power), voor alles wat vanuit onze beperkt-technische westerse wereld bezien wijst op een meer kosmisch georiënteerd levenspatroon, zijn we het met Peter Krug eens. Al is de benaming 'heilsleer' voor deze stroming denigrerend en niet geheel juist. Het heil is nl. 'alleen maar' gelegen in het zich verbonden voelen met en het als zinvol ervaren van het gebeuren. Wie hiervoor de astrologie niet nodig heeft, is niet persé een intelligenter, beter, wijzer mens dan wie deze weg wel met belangstelling volgt. De **voorspellende astrologie** omvat slechts een klein gebied van dit eeuwenoude kultuurgoed. Door veel meer mensen wordt de **karakter-astrologie** beoefend, waar, in twaalf in elkaar vervloeiende fasen, eindeloos variabel door andere inwerkende tendenzen, een beeld gegeven wordt van de eindeloze verscheidenheid van de mensen, vergelijkbaar met de indelingen van Heymans, Jung en Kretschmer.
In oude tijden was de astrologie de 'koningin van de wetenschappen'. Het is de ervarings-wetenschap der Ouden. Pas in de 18e eeuw, zegt Rico Bulthuis in **Astrologica** kwam deze oer-wetenschap terecht op de kermis en daarna in... de damesbladen! Tegen dit diskrediet, is terecht protest aan te tekenen. Ook als men er noch een geestelijke volksgezondheid, noch een basis van onze huwelijksproblemen(!) mee wil verbinden. Onze geestelijke volksgezondheid lijkt me meer bedreigd te worden door technologische vervlakking dan door een (hooguit) primitief terugzoeken. Het is zinloos en verwaten de hunkering en het verlangen die voortkomen uit onzekerheid, angst en onvrede van een (mogelijke) dwaalweg in een hinderlaag te leiden. Heeft het HV niet al veel te lang het etiket van deze verwatenheid gedragen (wie was daar trots dat zèlfs relgieus-humanisten nog nooit de astrologie verdedigden? Waarom precies, waar Rozekruizers, Antroprosofen, Theosofen, om maar in Nederland te blijven, dit wél doen?) en is het nu niet hoog tijd om door te stoten naar de mens als ook een niet uitsluitend verstandelijk wezen, (als hippy, als beatnik) om niet wéér de boot — ditmaal het schip, het ruimteschip — te missen, waarmee de huidige mens zijn relatie met de kosmos beleeft? Het HV verstaat zijn taak toch wel uiterst beperkt als de kreet 'nieuwe gelovigen op oude dwaalwegen' het enige antwoord zou zijn op een zo onstuitbare hoogkonjunktuur.
Laat ons de symboliek, de mythologie, de astrologie blijven bestuderen als overgang naar mogelijk de taal van morgen — als we dan nog een taal behoeven.

hanneke rosenbaum-van der hoop

hv

HUMANIST

voortzetting van Mens en Wereld

Tweewekelijkse uitgave van
de stichting 'de humanistische pers'

Jaargang 26 nummer 18
23 oktober 1971

Redaktrice:
Josephine Vonk

Redaktieraad:
Mevr. P. Hienekamp,
R. de la Rie,
H. J. Roethof,
H. Wiedeman.

Redaktiesekretaris:
F. C. van Soesbergen,
Paulus Buyslaan 23, Amersfoort,
telefoon 03490-16474

Lay-out: Gerard Voet
Druk: Storm - Utrecht - Maarssen

Administratie, abonnementen
en advertenties:
Postbus 114, Utrecht,
telefoon 030-24641.
postgiro 58 t.n.v.
'de humanistische pers', Utrecht.

Abonnementsprijzen per jaar:
Nederland, andere EEG-landen,
Suriname en Ned. Antillen f 15,—
Overige landen f 17,50
Losse nummers f 0,75

In dit blad ingenomen standpunten zijn niet noodzakelijkerwijs die van het Humanistisch Verbond.

De laatste jaren is het herhaaldelijk voorgekomen dat aktiegroepen door hun geïsoleerd optreden een op zichzelf zinvol doel niet bereiken door een gebrekkige organisatie van zo'n aktie, maar zelfs ook doordat een andere aktiegroep, vanuit een andere ideologische achtergrond, bij zo'n initiatief in zekere zin tegengas gaf.
Het HV heeft een plan ontworpen dat het mogelijk moet maken mensen en groeperingen die zich willen inzetten om bepaalde konkrete misstanden te verhelpen, met elkaar in kontakt te brengen om zo een koördinatie van initiatieven te verwezenlijken.
De redaktie heeft u in Humanist van 18 september hierover bericht in een artikel **De theorie is de bloem der praktijk.** De theorie dat het mogelijk moet zijn dat het HV met medewerking van de gemeenschappen zo'n samenwerking bewerkstelligt is dus gestoeld op de werkelijkheid van in de praktijk los van elkaar agerende aktiegroepen. Of deze theorie houdbaar is en van een andere familie dan de Victoria Regina? De feiten zullen dat uitwijzen. De ervaringen in Gouda zijn tot nu toe bemoedigend.
Hier volgt een verslag van een funktionaris van het Verbond, die aanwezig was toen men in Gouda voor de derde maal op initiatief van het hv bijeenkwam.

Aktie Gouda

Enigszins verlegen lachend deelt Alfons Hogenkamp de verbijsterde vergadering mee, dat hij twee boerderijen in de Goudse nieuwbouwwijk Bloemendaal heeft geclaimd voor sociaalkulturele doeleinden. De beeldhouwster Sonja Meyer springt verontwaardigd op en roept: 'Dat kan niet!' En Humanistisch Verbondfunktionaris Wim Veldhuijzen ontdekt weer een zinvolle gebeurtenis in het prille leven van 'Aktie Gouda'.

Het is dinsdag 5 oktober 1971, 's avonds om kwart over tien. Plaats van handeling, de grote zaal van de jongerensociëteit 'Over de brug' aan de Peperstraat in Gouda. Aanwezig zijn een groot aantal vertegenwoordigers van aktiegroepen, welzijns-, politieke- en levensbeschouwelijke organisaties. Het doel van deze derde voltallige bijeenkomst van het samenwerkingsverband 'Aktie Gouda' is op de vergadering van 8 september jl., waar een aantal werkgroepen ontstonden rond de diverse in Gouda aanwezige probleemgebieden, aldus geformuleerd: Het doen van voorstellen ten aanzien van konkrete doelen binnen de geadopteerde probleemgebieden en nagaan of deze voorstellen ook door andere deelnemers aan 'Aktie Gouda' gesteund kunnen worden.
In wezen had Hogenkamp (Man - Vrouw Maatschappij) in een notedop de methode van het werkingsprojekt al toegepast. In de nieuwbouwwijk Bloemendaal staan nog een aantal boerderijen, stammend uit de tijd, waarin op de plaatsen waar nu eengezinswoningen en flats staan, koeien loeiden en melkemmers rinkelden. Om deze boerderijen een op de gemeenschap gerichte bestemming te geven, is volgens goed Hollands gebruik door het gemeentebestuur van Gouda een kommissie ingesteld. Hogenkamp nu, had om twee boerderijen de bestemming te geven van sociaalkulturele centra, onder zijn aanvraag de namen van bijna alle op welzijnsgebied werkzame organisaties gezet, o.a. van NVSH, Humanistisch Verbond en de Bond van Beeldende Kunstenaars.
Verbijstering bij de vergadering om twee redenen. Enerzijds wist **vrijwel niemand** van de betrokken organisaties iets af van dit initiatief, aan de andere kant wilde men juist vanuit het pas gestarte samenwerkingsprojekt dit soort zaken aanpakken. Verontwaardiging echter bij de Bond van Beeldende Kunstenaars. BBK-voorzitster afdeling Gouda, Sonja Meyer, betoogt driftig, dat de BBK allang een voorstel bij het gemeentebestuur heeft ingediend om het leegstaande Itterson-ziekenhuis om te bouwen tot een ... sociaal-kultureel centrum, terwijl de BBK ook nog in het bestemmingsplan Nieuwmarktgebied een dergelijk instituut voor de gemeenschap opeist.
Ook de BBK blijkt geredeneerd te hebben 'één voor allen en allen voor één' en heeft haar verzoek ondertekend met de namen van ... Goudse aktiegroepen en andere organisaties, weliswaar na polsing van de betrokken instanties.
Veldhuijzen ziet in de hieruit volgende verwarring een lichtpunt. Maant Fré Meisachtig de zaal tot stilte, legt uit hoe 't initiatief Hogenkamp en de aktie BBK te kombineren zijn en wijst triomfantelijk erop dat Hogenkamp door namens zoveel groeperingen die boerderijen te klaimen, één van de redenen waarom het Humanistisch Verbond op deze wijze van start is gegaan ongewild heeft duidelijk gemaakt. Samenwerking in overleg is een eerste vereiste.
De afdeling Gouda van het HV die een werkgroep Milieuhygiëne heeft gevormd, toont aan hoe zo'n samenwerking tot stand gebracht kan worden.
Rie Zuidema brengt namens deze groep en in een samenspraak met de arts W. de Wijn, die de werkgroep 'Schone Krimpenerwaard' vertegenwoordigt, drie voorstellen in:

— het inventariseren van klachten
— het samenbrengen van een aantal deskundigen, die onderzoeken hoe de vervuiling bestreden kan worden
— het milieu-bewustmaken van de bevolking

Wanneer je een bepaald verschijnsel van milieuverontreiniging wilt bestrijden, zoals het lossen van ongezuiverd rioolwater op rekreatiewater, kun je als aktiegroep de gemeente vragen een zuiveringsinstallatie te bouwen. De betreffende rivier of gracht is dan weer schoon. Alleen, er is inmiddels lucht-, geluids- en grondverontreiniging bijgekomen en het blijkt dat de bestrijding van een enkel symptoom slechts een druppel op de gloeiende plaat is.
Trouwens, hoe bestrijd je vanuit Gouda de smog, die met zuid-westenwind uit het Rijnmondgebied komt aanwaaien? Waar worden de beslissingen genomen, die al die verpesting van onze omgeving veroorzaken? Waar is de macht gekoncentreerd, die hierop positief of negatief invloed uit kan oefenen? En in hoeverre zijn wij zelf, als privé persoon, medeverantwoordelijk aan de dood van bloemen, vlinders, vogels en misschien straks van onszelf?
Vragen die vereisen, dat men verder op de materie ingaat en dat men het niet bij een aktie tegen één fabrieksschoorsteen kan houden.
Na het voorstel van de groep millieuhygiëne brengt de Goudse projektleider Martin Ponte verslag uit van de bevindingen van de kommissie 'lagedrempeldienstverlening'.
Het bijna germaans lange woord lagedrempeldienstverlening doelt op dát soort hulpverlening waarbij de hulpzoekende zo informeel mogelijk wordt benaderd. Geen officiële invulformulieren-in-drievoud, geen sekretaresse waarmee je eerst een afspraak moet maken maar gewoon een open deur waardoor je zomaar, anoniem, binnen kunt stappen. Een bekende instelling die op deze manier werkt is Release.
De groep 'LDDV' deelt mee, dat zij streeft naar een behoorlijk opvangcentrum voor mensen die met hun problemen niet naar de meer officiële instanties kunnen of durven. Een opvangcentrum, waarbij niet slaapgelegenheid en doorverwijzing op de eerste plaats komt, maar de hulpverlening zelf.
De groep is hierover in bespreking met de stichting 'De Ton', ontstaan uit verschillende instanties, die met jeugdproblemen in aanraking komen (o.m. Pro Juventute, G.G.D., Leger des Heils en Medisch Opvoedkundig Bureau). Deze stichting is een opvangcentrum aan het voorbereiden.
Uit de verdere diskussie van de vergadering komt naar voren, dat wanneer de 'lage drempel' van de stichting 'De Ton' niet voldoende gewaarborgd zou zijn het heel goed mogelijk is, dat gestreefd zal worden naar de oprichting van een 'Release'. Het meest tot in de finesses uitgewerkte voorstel komt van de werkgroep onderwijs.
Posters ('Je gaat toch trouwen, waarom zou je dan leren') verspreiden van de stichting Ideële Reklame met daarop het telefoonnummer van de werkgroep.
Een overblijfregeling van de kinderen tussen de middag en een voorlichtingsgids over het basisonderwijs in Gouda. Nienke den Herder (Man, Vrouw, Maatschappij) heeft een tot op de cent nauwkeurige kostenberekening gemaakt. Ook bieden ze in een hartroerend gebaar de gehele inhoud van hun kas aan de penningmeester van 'Aktie Gouda' aan. Veertig gulden.
Journalist Hans Goessens, voorzitter van de overkoepelende werkgroep organisatie, publiciteit en financiën legt de volgende planning op tafel.

'Aktie Gouda' gaat onder een eigen gironummer optreden. Penningmeester wordt Adrie van Veen, die deze funktie ook bekleedt bij de afdeling Gouda van het HV. Ook neemt de werkgroep de organisatie op zich van een grote demonstratieve bijeenkomst, misschien in de vorm van een hoorzitting, waarbij 'Aktie Gouda' haar aktiedoelen aan de bevolking zal voorleggen.

En wat doet nu het Humanistisch Verbond door middel van zijn afdeling in Gouda?
Het Verbond wil meer de nadruk leggen op een maatschappelijke aanpak dan in het verleden het geval is geweest. Daar waar inhumane situaties, of het nu buitenlandse werknemers, ongehuwde moeders of onderwijs betreft, zich voordoen, wil het deze bestrijden.
Reeds lang zijn organisaties als NVSH, COC en vele andere humaniserend bezig in de samenleving.
Het Verbond wil dan ook **samen** met deze groeperingen onderzoeken, welke gemeenschappelijke aktiedoelen op de onderzochte probleemgebieden gesteld kunnen worden om vervolgens gezamenlijk deze akties te ondernemen.
Blijft tenslotte de vraag over: Hoe zien de anderen de rol van het HV in Gouda?

Wim Janzweert, sekretaris NVSH, afdeling Gouda: 'Het HV heeft een nuttig initiatief genomen door ons bij elkaar te brengen. Op het ogenblik treedt het duidelijk koördinerend op.'
Ook Martin Ponte vindt dat de rol van het HV ligt op initiërend en koördinerend gebied.
Beiden achten een blijvend karakter van het samenwerkingsprojekt sterk afhankelijk van een goede koördinatie, die op een gegeven moment door anderen van de funktionarissen van het Verbond overgenomen moet worden. Om degenen die deze taak op zich willen nemen op dit werk voor te bereiden houdt het Humanistisch Verbond een aantal trainingsavonden, uitgaande van haar afdeling in Gouda, en bestemd voor alle Goudse betrokkenen in 'Aktie Gouda'.

(fvgl)

BBK-voorzitster afdeling Gouda, Sonja Meyer: „Dat kan niet!"

In de wandelgangen mevrouw Zuideman (werkgroep milieuhygiëne) in gesprek met mevrouw Lafebre (D '66).

op weg naar een derde revolutie

Nevenstaande brief is een spontane reaktie op een recente radio-uitzending van het Humanistisch Verbond, waarin de psychiater prof. dr. J. A. Weijel geïnterviewd werd over zijn standpunt ten aanzien van de welzijnsnood in een welvaartsmaatschappij.
Prof. Weijel sprak daarin over de noodzaak van een 'derde revolutie'.
De eerste revolutie was in zijn ogen de Franse revolutie, die noodzakelijk was om uit de strikt feodale wereld los te komen. Toen de idealen van de Franse revolutie politieke werkelijkheid waren geworden in de grondwetten van alle moderne staten, bleek dat de vrijheid ook misbruikt kan worden. De opkomst van de industrie had een enorm proletariaat gekweekt dat onder erbarmelijke omstandigheden leefde. Dit leidde tegen het eind van de vorige eeuw tot de grote sociale emancipatiebewegingen die prof. Weijel als tweede revolutie wilde zien.
Deze sociale revolutie heeft in de meest ontwikkelde Westerse landen geleid tot grote welvaart. Zonder twijfel is deze beweging nog lang niet voltooid, maar zeker in ons land is er toch al zo'n gemeenschappelijk basis-niveau van welvaart en welstand bereikt, dat een nieuw probleem duidelijk geworden is: we zijn er niet gelukkiger door geworden.
Als psychiater heeft prof. Weijel door een jarenlange praktijk ingezien dat er achter het persoonlijke individuele leed ook een hoop tekorten liggen, die de oorzaak zijn van dat persoonlijke leed. Tekorten die echter zoal niet veroorzaakt zijn door de maatschappij, dan toch in de maatschappelijke struktuur opgesloten liggen. Achter elk individueel probleem duikt de maatschappij levensgroot op, stelt hij.
Een derde revolutie acht prof. Weijel nodig om de mensen te leren leven met de welvaart, door het welzijn te bevorderen, waardoor de mensen in harmonie kunnen leven met wat hen omringt. De mens, zo zei hij, is het slechtst geproduceerde produkt van de welvaartsmaatschappij.
Over de 'Derde Revolutie' kunt u meer lezen in Het woord van de week, jrg 24, nr. 23 (letterlijke tekst van het bovenaangehaalde radioprogramma; te bestellen door 50 ct over te maken op postgiro 58, t.n.v. 'De Humanistische Pers', Utrecht.
Publikaties van prof. Weijel:
'Nederland op weg naar de derde revolutie', Gezondheidszorg, jrg. 63, nr. 7, juli 1971. Uitgave van het Groene Kruis.
— 'De derde revolutie', Socialisme en Demokratie, jan. 1968.
— 'De mensen hebben geen leven', Haarlem, 1970.

Door het geroezemoes van een-gezin-opzondagmorgen heen hoorde ik u over de Derde Revolutie: de welzijnsworsteling. Het moeilijke bij deze zaken is altijd dat je voor mensen iets wilt bereiken dat ze zelf nog niet binnen hun horizon hebben. Ik ken dit gevoel heel goed. Of ik nu de visie van de vakbonden lees, de plannen van onderwijsverbeteraars of de ideeën van milieubiologen, het geeft allemaal hetzelfde beeld: ALS DAT NU EENS DOORGEVOERD KON WORDEN. Met de regering die we nu hebben zijn we allemaal ongevaarlijke dromers geworden. WE dat zijn mensen zoals u en ik. Alle vruchtbare plannen stuiten op een geweldige onwil of onbegrip. Bovendien kosten b.v. onderwijsplannen veel geld dat nu eenmaal anders besteed wordt. Aan verdediging tegen een vijand die niet komt en zo.
De voosheid van zo'n hele 'kultuur' is zo duidelijk zichtbaar als gaten in oude vitrage.
Als we nu eens aan de andere kant beginnen en vragen: HOE komt het dat mensen dingen aanbidden die slecht voor ze zijn? HOE komt het dat men een mystieke glans in de ogen krijgt als het over auto's gaat? (Het bestaan van een Lelijke Eend is alleen mogelijk omdat mensen die eigenlijk tegen het gouden kalf zijn, hun geweten sussen door in zo'n onmogelijk ding te rijden.) Ook de vroegere provo's, de kabouters - de Keizersgracht cubanen (Mulisch) rijden in auto's. Het is toch ONZIN om te willen dat er minder auto's komen. De tedere zorg voor zo'n ding overtreft vaak die voor het gezin; uren poetsen, lange gesprekken over de voor- en nadelen van merken en paardekrachten... dat moet toch ergens dieper verankerd liggen? Je kunt de mensen niet zomaar een veel beter openbaar vervoer aanbieden MITS ze van hun auto afzien. Het zou fijn zijn, maar het is in al zijn zinvolheid zinloos.
Zelfs 10 doden per dag zegt ze niets meer. Een van de gevolgen van een overbevolking is trouwens geloof ik juist die onverschilligheid voor andermans doden.
Een ander probleem dat u ter sprake bracht was het isolationisme in de steden. Ik ben een geboren Amsterdammer maar ik ben gevlucht naar Drente om mijn kinderen meer kansen te geven op een 'gewoon' leven. Ik heb vijftien jaar op een flat gewoond. En hoewel bijna niemand graag in een flat woont, worden die blokkedozen door stapeldriftige mannetjes uitgestrooid over het land ook als er helemaal geen noodzaak voor bestaat.
En wat de kinderen betreft: behalve dat ze in een flat leven met alle beperkingen vandien, is naast de auto en het etalagehuis het grote ideaal van hun ouders: dure spullen waar je nauwelijks naar mag kijken. (Een jongetje dat bij mij thuis eens een mooi plastiekje had gemaakt toen hij met andere kinderen bij ons had gekleid, en daarmee trots naar huis was gegaan, bracht het weer terug: 'of het bij mij mocht drogen want z'n moeder wilde die troep niet in haar mooie keuken...')
Nu kun je het onderwijs wel willen verbeteren en de kinderen de kans geven tot ontplooiing in geestelijke zin, maar wat moeten ze er thuis mee? Je kunt de beste tv-programma's bedenken over onderwijs, opvoeding, natuurbehoud enzovoort, maar hoe moet je de mensen echt bereiken? Zodat ze begrijpen dat het erom gaat een stap TERUG te doen in de welvaart terwille van het welzijn?
En wat is de oorzaak van die overvolle wachtkamers bij de artsen? De aanleiding van de klachten is nog wel te achterhalen, maar de oorzaak? Op het moment dat ik zelf zo langzamerhand aan een psychiater toe was, moest ik een jaar op een wachtlijst. Naar Drente verhuizen blijkt minder duur en de bossen werken bijzonder kuratief.
Wat is de oorzaak van die algemene onvrede? Het wegvallen van de druk van de godsdienst, van een regiem, een 'adat'?
Het komt me voor dat we naar een of andere diktatuur toedrijven. Dat wil zeggen die IS er al, maar nog niet zo manifest dat bepaalde personen als schuldigen kunnen worden aangewezen.
Kortom, IK zie geen uitweg meer. Jaren werken aan milieuhygiëne heeft me bijzonder zwartgallig gemaakt. Ook in Drente moet je vechten voor elke boom.
We zijn zó weerloos. De onbeschrijflijke hebzucht zullen we niet VRIJWILLIG laten varen, het zal ons uit de handen geslagen moeten worden, al dat mooie bezit waarvoor we de wereld leegplunderen. Misschien heeft het nog zin op dat moment voorbereid te zijn en te zorgen dat de chaos niet groter wordt dan ze nu al is.

A. v. d. Weyer-v. Campen, Schoonoord

Breda, Veenhuizen.....!

Over enkele dagen bespreekt de Tweede Kamer van de Staten-Generaal de begroting van Justitie voor 1972. Bij die gelegenheid zal ongetwijfeld uitvoerig aandacht worden besteed aan de moeilijkheden, die zich onlangs in de gevangenissen te Breda en Veenhuizen hebben voorgedaan.
Het is goed dat daarover tussen Regering en Volksvertegenwoordiging een gesprek plaats vindt. Zonder enige overdrijving mag men stellen dat de situatie, waarin het Nederlandse Gevangeniswezen zich bevindt, moeilijk is. Breda is geen Attica; dat geldt ook voor Veenhuizen en andere strafinrichtingen. Desalniettemin kan bij een volgend konflikt de zaak uit de hand lopen. Er is reden tot bezorgdheid, ja, tot grote bezorgdheid.
In het kader van dit artikel is het niet mogelijk een bevredigende analyse van de oorzaken der moeilijkheden op te zetten. Het beeld is daarvoor te complex van aard.
Wel is het verantwoord in alle duidelijkheid naar voren te brengen dat we er niet uit komen wanneer we de oorzaak zoeken bij de topleiding van het Nederlandse Gevangeniswezen. Iedere ingewijde weet dat die bestaat uit onvoorstelbaar hardwerkende mensen, bezield door een oprecht verlangen tot vernieuwing van het Gevangeniswezen. Evenmin komen we uit de moeilijkheden door direkteuren en andere personeelsleden van de inrichtingen als de hoofdschuldigen aan te wijzen. Er worden door sommige mensen uit die groep fouten gemaakt, soms zelfs ernstige, onbegrijpelijke fouten. Laat ons echter niet vergeten dat hun handelen is afgestemd op het bij menigeen levende beeld van de delinkwent.
Maar het zou ook volstrekt onjuist zijn de delinkwent af te schilderen als een onredelijk, ondankbaar en van weinig schuldbewustzijn getuigend wezen, dat het recht op een menswaardige bejegening verspeeld heeft.
Uitgangspunt bij de beoordeling van de huidige situatie dient te zijn dat er, door de ingrijpende veranderingen van velerlei aard in de „vrije" samenleving een vrijwel onoverbrugbare kloof is ontstaan tussen die samenleving en de bij die veranderingen achtergebleven strafgestichten. De gedetineerde van nu is geen landloper, zonder dak boven zijn hoofd. Niet voor alle, wel voor vele gedetineerden geldt, dat zijn huis beter gemeubileerd is dan vijfentwintig jaar geleden. Hij heeft thuis zijn eigen toilet, soms zelfs douche, een koelkast, radio, televisie enz. In de 'vrije' samenleving is ook hij gelieëerd aan mensen, die zich niet langer laten tutoyeren, of zich door anderen als kind, dan wel als minderwaardig wezen laten bejegenen.
De gedetineerde weet dat hij geen 'engeltje' is. Een zeer groot percentage is zich wel degelijk bewust van schuld en aanvaardt een reaktie van de samenleving, waaraan het strafkarakter niet vreemd is. Steeds duidelijker blijkt echter dat zij zich gaan verzetten tegen iedere vermijdbare inbreuk op hun menselijke waardigheid. Zij klagen over het eten, de akkomodatie van de strafgestichten, de betutteling door direkties, maar zij bedoelen in de eerste plaats tot uitdrukking te brengen dat de eerder genoemde kloof tussen strafgesticht en vrije samenleving voor hen moeilijk te aanvaarden is.
Dat is de achtergrond van de konfliktsituatie. Die zal uitgangspunt dienen te zijn bij pogingen tot werkelijke vernieuwing van het Nederlandse Gevangeniswezen.
De tijd dringt. Daarom moeten we op de kortst mogelijke termijn een Gevangeniswezen realiseren, dat is aangepast aan opvattingen omtrent menselijke waardigheid, zoals we die in de 'vrije' samenleving tegenkomen.
Een dergelijk plan zal, ook al zijn Regering en Volksvertegenwoordiging bereid hiervoor

→

de nodige middelen beschikbaar te stellen, niet onmiddellijk realiseerbaar zijn.
Welaan, maak er een tien-jaren-plan van en bouw in die periode nieuwe gevangenissen, die het kwa akkomodatie en personeelsopbouw mogelijk maken een nieuwe koers te gaan varen.
Laten we, als we bereid zijn zo'n plan te ontwerpen, niet eindeloos gaan filosoferen over begrippen als straf en vergelding, schuld en boete, wroeging en vergeving. In onze pluriforme samenleving komen we daar voorlopig toch niet uit. Laten we dat ook niet doen, omdat de vigerende Beginselenwet Gevangeniswezen de mogelijkheid tot werkelijke vernieuwing niet uitsluit.
Artikel 26 van die wet luidt:
'Met handhaving van het karakter van de straf of maatregel wordt hun tenuitvoerlegging mede dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven'.
Twee kanttekeningen:
Het moet mogelijk zijn tot overeenstemming te komen met betrekking tot de stelling dat iedere beperking van de bewegingsvrijheid in voldoende mate als straf wordt beleefd. Als we het hierover met elkaar eens kunnen worden dienen alle vermijdbare strafverzwarende faktoren te worden geëlimineerd. Wanneer we de gevangenisstraf werkelijk dienstbaar willen maken aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven, zullen we hen een gevarieerd skala van aktiviteiten moeten aanbieden.
Nieuw is dat niet. Er gebeurt op dit terrein heus wel iets in de gevangenis. We zullen ons echter wel moeten afvragen of we ertoe gerechtigd zijn de gedetineerde tot deelneming te verplichten, dan wel ergens van uit te sluiten.
De wetenschap heeft ons duidelijk gemaakt dat het verplichten-tot maar al te vaak averechts werkt, althans onvoldoende nut afwerpt.
De gedetineerde is geen 'hopeloos geval', uitsluitend bij machte tot onredelijke, redeloze, reakties. Hij heeft wel degelijk begrip voor zijn tekorten en het hachelijke van zijn situatie. Daarvan uitgaande mogen wij vertrouwen hebben in zijn bereidheid deel te nemen aan de kreatieve aktiviteiten, die de inrichting hem aanbiedt.
In feite is het Nederlandse Gevangeniswezen de zoëven aangegeven weg reeds ingeslagen. De gevangenis voor jeugdigen te Zeeland, het P.V.I. te Doetinchem, de open gevangenissen ademen reeds een andere geest. In zoverre biedt dit artikel niets nieuws.

Nieuw is echter het pleidooi om op de kortst mogelijke termijn de outillage van en het regime in de andere gevangenissen daaraan aan te passen.
In konkreto houdt dit pleidooi het volgende in.

1. De bestaande strafinrichtingen dienen door nieuwe gebouwen vervangen te worden, waarin voor iedere gedetineerde een kamer beschikbaar is met eigen toilet, behoorlijk meubilair en stoffering, aansluiting op radio en televisie, normaal uitzicht naar buiten, alsmede betere akkomodatie voor de verschillende aktiviteiten overdag en 's avonds.
2. In iedere inrichting zal een weldoordacht groepssysteem worden ingevoerd, dat het mogelijk maakt een opgeleide groepswerker de plaats van de bewaarder te laten innemen. Deze suggestie houdt niet in dat de bewaarder kan verdwijnen, wel dat de groepswerker, krachtens opleiding en werkverhouding beter is toegerust voor het onderhouden van de dagelijkse kontakten.
3. De verantwoordelijkheid voor de bejegening, behandeling, aktivering van de gedetineerden dient geheel in handen te worden gelegd van een team van deskundigen, bestaande uit psychiater/psycholoog, sociaal ambtenaar, geestelijk verzorger, sociaal kulturele werker.
4. Aan het hoofd van de inrichtingen komen mensen met voldoende inzicht in moderne bedrijfsvoering en intermenselijke verhoudingen.
5. Iedere inrichting heeft een gevarieerd skala van aktiviteiten met ruime mogelijkheden voor de psychiater/psycholoog, sociaal ambtenaar, geestelijk verzorger en sociaal kulturele werker. De arbeid, zoals we die thans kennen, blijft onderdeel van dit programma, met dien verstande dat de nadruk meer komt te liggen op opleiding dan op produktie. De verplichting tot deelneming aan welke aktiviteit dan ook, past niet in deze opzet. Evenmin dat aan enige aktiviteit, bijv. de arbeid, de belangrijkste plaats wordt toegekend.
6. Er dient een nieuw differentiatie-schema te komen, waarin mede tot uitdrukking wordt gebracht dat de ene gedetineerde minder beperking in bewegingsvrijheid ondergaat dan de ander.

In feite komt dit erop neer dat tussen de gesloten en de open gevangenissen meer mogelijkheden komen dan waarover we nu beschikken.
Het zal ieder duidelijk zijn dat het bovenstaande geen uitgewerkt plan is. Het pretendeert niet meer dan een koers aan te geven, die het mogelijk maakt binnen de redelijke tijd van tien jaar een brug te slaan tussen de strafinrichting en de 'vrije' maatschappij.

P.

Naar aanleiding van de moeilijkheden betreffende het redigeren en verspreiden van het blad 'Alarm' in de Generaal Spoor-kazerne te Ermelo hebben de hoofdraadsman en zijn raadslieden een brief gezonden aan de minister van defensie. Wij drukken deze brief hierbij af.

HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING in de STRIJDKRACHTEN

Driebergen, Hoofdstraat 84
Tel. 03438 - 2878

AAN: Zijne Excellentie
de Minister van Defensie,
Plein 4,
'S-G R A V E N H A G E.

Driebergen, 12 oktober 1971

Excellentie,

De humanistische raadslieden en vormingsleiders in de strijdkrachten hebben kennisgenomen van de straf, die vier militairen in de Generaal Spoorkazerne te Ermelo is opgelegd n.a.v. het redigeren en verspreiden van het afdelingsblad "Alarm" no. 8 van de V.v.D.M. en willen zich gaarne met het volgende tot u wenden:

1. Wij zijn bijzonder verontrust door het feit dat door dit geval en soortgelijke gevallen de vrije meningsuiting van militairen wordt beperkt.
2. Wij zijn van mening dat de in deze gevallen toegepaste bepalingen van de wet op de krijgstucht leiden tot maatregelen, die wij in strijd achten met het fundamenteel menselijk recht op vrije meningsuiting.
3. Wij zijn van oordeel dat voor militairen t.a.v. de vrije meningsuiting behoort te gelden, dat eventuele strafbaarheid dient te worden vastgesteld door de onafhankelijke rechter.
4. Wij verzoeken U daarom nadrukkelijk maatregelen te nemen opdat in het door ons gesignaleerde geval - en in mogelijke andere gevallen - gehandeld wordt zoals door ons aangegeven in punt 3.
5. Omdat het hier om een zaak gaat van algemeen belang, menen wij er goed aan te doen afschriften van deze brief te doen toekomen aan Kamerleden, militaire commandanten en publiciteitsmedia, en hem ter verspreiding op te nemen in ons maandblad EGO.

Hoogachtend,

H.J.J. Lips
S.v.d.Belt
H. Bos
M. Dekkinga
J. Duijnhouwer
C.J. van Es
H. Grim
W. Heij
Tj. Krips
D.G.S. Nyèssen
H.J. van Sandwijk
H. Schonk
A. Struyk
W.J. Stuyver
J.G.F. Troost
A. Zoetebier

Psychiaters als politieagenten

door H. E. Ruitenberg

Een steeds groeiende stroom gegevens komt uit de Sowjet-Unie over het opsluiten van opposanten in psychiatrische inrichtingen. In januari 1971 heeft de 28-jarige schrijver Wladimir Boekowsky, die deze inrichtingen van binnen heeft ervaren, een brief aan de Westerse psychiaters gericht, waarin hij hen vroeg door hem meegezonden diagnosen van zes opgesloten opposanten te bestuderen. En uit te spreken of naar hun mening medische gronden aanwezig waren die de opsluiting konden rechtvaardigen.
In de NRC van 22 september stond het antwoord: veertig psychiaters verklaren dat de diagnosen naar hun mening uitsluitend gesteld werden omdat de zes gebruik maakten van fundamentele vrijheidsrechten die neergelegd zijn in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en vastgelegd in de grondwet van de USSR. Zij roepen hun collega's op deze zaak aan de orde te stellen op het kongres van de World Psychiatric Association eind november in Mexico.
Wladimir Boekowsky is inmiddels op 29 maart weer gearresteerd, wegens 'anti-Sowjet agitatie'. Hij zit in een van de beruchtste instellingen, het Serbsik Instituut in Moskou. Zijn moeder, een bejaarde vrouw, riep begin oktober 'alle goede mensen' op haar zoon te helpen en te zorgen dat hij niet kapotgemaakt wordt. Nu hebben 49 opposanten, waaronder mevrouw Grigorenko, in een open brief verklaard dat zij krankzinnigverklaringen een misdaad achten, omdat Boekowsky gezond van geest is, hetgeen enkele jaren geleden na psychiatrisch onderzoek bevestigd is.
Hoe worden deze opposanten behandeld? Laten we ons bepalen tot Pjotr Grigorenko, zijn 'geval' is tekenend voor vele anderen. Hij maakte karrière in het Rode Leger, was zeventien jaar hoofd van de onderzoekafdeling van de militaire akademie in Frunze. Rang: generaal. Ook was hij toegewijd lid van de kommunistische partij.
In het begin van de Tweede Wereldoorlog kreeg hij een reprimande van de partij omdat hij kritiek had geuit op de staat van paraatheid van het leger bij de inval van de Duitsers. Na het openbaar maken van de misdaden van Stalin sprak hij zich op een partijvergadering uit tegen de voorrechten van de partijleden. Hij kreeg weer een reprimande, verloor zijn funktie en werd naar Oost-Siberië gestuurd. Daar verspreidde hij pamfletten tegen neo-Stalinistische ontwikkelingen en hij werd gearresteerd.
Het Serbski Instituut verklaarde hem ontoerekeningsvatbaar. Hij werd in Leningrad opgesloten in een psychiatrische inrichting van speciaal type. Ook werd hij gedegradeerd en uit de partij gestoten. Door interventie van het hoofd van de militair-psychiatrische dienst kwam hij vrij. Hij werd sjouwer. Maar hij zweeg niet toen de Sowjet-Unie broederlijke hulp aan Tsjecho-Slowakije ging verlenen. En hij protesteerde tijdens politieke processen. Hij trad op als verdediger van in de oorlog ten onrechte gedeporteerde Krim-Tartaren. Met een telefoontje werd hij naar Tasjkent gelokt, zogenaamd om te getuigen in een proces tegen Krim-Tartaren.
De staatsveiligheidsdienst (KGB) arresteerde hem en liet hem door vier psychiaters onderzoeken, in een cel. Zij spraken uit dat hij geestelijk gezond was en dat nader onderzoek gezien zijn negatieve houding tegenover psychiatrische inrichtingen geen betere resultaten zou opleveren. Deze kommissie had alle dokumentatie over Grigorenko tot haar beschikking, en sprak drie uur met hem. De KGB zond hem vervolgens naar Moskou, naar het Serbski Instituut. Daar werd hij voor een kommissie twintig minuten ondervraagd, waarbij één van de leden hem vragen stelde. Het oordeel luidde: *Grigorenko heeft een psychopatische paranoïde persoonlijkheid met reformistische ideeën, en wel reeds vanaf 1964. Zijn reformistische ideeën hebben een hardnekkig karakter en bepalen het gedrag van de patiënt; bovendien wordt de intensiteit van deze ideeën versterkt door sommige externe omstandigheden die niet rechtstreeks op hemzelf betrekking hebben. Grigorenko dient onder gedwongen behandeling gesteld te worden.* In zijn naar buiten gesmokkeld dagboek schrijft Grigorenko: *Als alleen mensen die onderdanig buigen voor willekeurig optreden door bureaukraten als normale Sowjet-burgers beschouwd worden ben ik inderdaad 'abnormaal'. Ik kan me niet slaafs gedragen, hoe men mij ook afranselt'.*
In juni 1970 werd hij naar Tsjerniachofsk gestuurd, waar hij in een cel van zes vierkante meter zat, alleen met een man die zijn vrouw had doodgestoken en die in een voortdurend delirium verkeerde. Later werd hij in eenzame opsluiting gehouden.
Vier geleerden, onder wie prof. A. D. Sacharov — de maker van de Russische waterstofbom — protesteerden hiertegen, zonder succes. Enkele weken geleden hebben we op de tv een uit de USSR gesmokkelde film kunnen zien waarin zijn vrouw Zinaida het volgende zei:
Mijn man, Grigorenko Pjotr Grigoritsj, voor mij gewoon Pjotr, wordt al tien jaar wegens zijn overtuiging vervolgd. In die tijd werd

➔

DE STICHTING MILITAIRE TEHUIZEN VAN HET HUMANISTISCH THUISFRONT
zoekt voor liefst spoedige indiensttreding voor haar Humanistisch Militair Tehuis 'De Leemberg' te Nunspeet een

BEHEERDERS-ECHTPAAR

De taken van deze tehuisleiders bestaan in:
a. het bieden van gastvrijheid aan voornamelijk jongere, dienstplichtige militairen;
b. het organiseren van passende ontspanningsaktiviteiten die de moderne jonge mens aanspreken;
c. het verrichten van 'horeca-werkzaamheden', waarvan de betekenis in onze huizen echter niet benadrukt wordt;
d. het voeren van enige eenvoudige administratie;
e. het onderhoud van het tehuis met assistentie van enig hulppersoneel.

Gegadigden moeten buitenkerkelijk zijn. Een woning is tegen gunstige huurprijs beschikbaar. Het salaris voor het echtpaar gezamenlijk bedraagt momenteel ca. *f* 18.500,— per jaar excl. 6% vakantietoeslag. Er is een pensioenregeling.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties gaarne uiterlijk 29 oktober a.s. te richten aan het Centraal Bureau van de stichting, Weteringschans 251, Amsterdam-C. Voor telefonische inlichtingen: 020 - 250791.

hij tweemaal in een psychiatrische inrichting geplaatst. Dat is het ergste wat je kunt bedenken. Hij is immers een normaal gezond mens. Dat hij gezond is, is een feit dat zeker is. Dat blijkt uit het feit dat ze hem, terwijl hij ziek was, van generaal degradeerden tot soldaat. Ze onthielden hem het pensioen dat hij verdiende.
Ze lieten hem werken als sjouwer, terwijl hij onder het gewicht van de kisten bezweek. Maar hij moest werken om zijn brood te verdienen. In Tasjkent in een kelder van de geheime politie (KGB) werd hij afgeranseld. Hij kan zich, zegt hij, tot dusver niet herinneren hoe hij het er daar levend afgebracht heeft. Dat is zegt hij, voor mij gewoon onbegrijpelijk. Je krijgt er kippevel van als je bedenkt wat hij daar meegemaakt heeft. Nu ligt hij in de inrichting van Tsjernichow. Wat daar gebeurde! Na een dag kwamen er twee in burger. Ze begonnen van hem een verklaring te eisen dat hij zijn overtuiging opgaf. Hij weigerde die verklaring te geven. En op 16 november zei hij mij bij het bezoek: ik loop met urinekompressen, over mijn hele lichaam heb ik zere plekken, mijn maagcatarre is erger geworden. Het is heel, heel slecht met me gesteld. En op 16 januari kwam er een kommissie. De voorzitter van de kommissie, professor Iljinski vroeg Pjotr Grigoritsj wat is uw overtuiging? Pjotr Grigoritsj zei: die draag ik in me en daaraan valt niets te veranderen, die trek je niet aan of uit als een handschoen.
En opnieuw verspeelde hij tijd in die zogenaamde inrichting. En die inrichting waartoe mijn man veroordeeld is, waar hij eenzaam is, waar ze mijn man potlood noch papier geven, waar ze hem dwingen eindeloos als een roerloos wezen in de houding te staan, ongelooflijk, dat betekent: ofwel een physieke dood ofwel zelfs waanzinnigheid.
Mijn man is 64. Mensen, help me mijn man te redden, en ook degenen die net als hij voor hun overtuiging moeten boeten. Wolodja Borisow, Witja Fajnberg, Natasja Gorbanewskaja, Nowedworskaja, Gersjoeni en al die mensen van eer en moed die strijden voor de burgerrechten van de mens opdat ieder vrijelijk zijn overtuiging kan verkondigen. Mensen met een goed hart, mensen met moed, helpt, want ze mogen daarvoor toch niet met hun leven boeten.
De behandeling in deze inrichtingen, die vaak onder beheer van de KGB staan, laat zeer te wensen over. Afgezien ervan dat gezonde mensen geen 'behandeling' nodig hebben, hun gezelschap bestaat uit kriminele gevangenen die soms een ware terreur schijnen uit te oefenen. Zeer zwaar weegt ook de uitzichtloosheid: er is geen datum voor vrijlating vastgesteld. Slechts enkelen hebben het geluk dat ze tegen een fatsoenlijke arts aanlopen die hen gezond verklaart.
Grigorenko vertelt van een ingenieur die hij tijdens zijn eerste opsluiting ontmoette, Lysak genaamd. Die zat daar omdat hij op een vergadering had gesproken tegen het om politieke redenen van de universiteit wegsturen van studenten.
Al zeven jaar zat hij vast. Voortdurend schreef hij bezwaarschriften. Grigorenko legde hem uit dat die alleen maar gebruikt werden als bewijs voor de noodzaak van verdere behandeling. Lysak aanvaardde dit niet en op een gegeven ogenblik zei Grigorenko: 'U redeneert zo vreemd dat ik eraan begin te twijfelen of u wel normaal bent. Lysak zweeg onmiddellijk en keek me aan met een blik in zijn ogen die ik nooit van mijn leven zal vergeten en hij zei nauwelijks verstaanbaar op een bitter verwijtende toon: *'Gelooft U werkelijk dat een mens hier zeven jaar kan zitten zonder dat hij abnormaal wordt?'*
Dit alles klinkt misschien wat dramatisch, maar U zou de stukken die in het Westen aangekomen zijn eens in hun volle omvang moeten lezen. Het is werkelijk ontstellend. Regelmatig komen in de stukken vermeldingen voor van injekties onder dwang, met bepaalde medicijnen die versuffend werken. Hierover heeft op ons verzoek prof. Noach, farmacoloog aan de Leidse universiteit, zijn oordeel gegeven. Een aantal van deze medicijnen mag bij een juiste diagnose wel degelijk gebruikt worden, omdat de voordelen de nadelen overtreffen. Toepassing bij gezonde mensen is strijdig met de medische gedragsleer, omdat dan alleen de nadelige effekten optreden. Het ook regelmatig genoemde middel sulfazine, een 1-procentsoplossing van gezuiverde zwavel in perzikolie zal in effekt 'niet verschillen van het hier vroeger wel eens gebruikte colloidale zwavel, dat de volgende verschijnselen teweegbrengt na injektie: koorts, ziektegevoel, hoofdpijn, sufheid, en gewrichtspijnen. Zulk een symptomencomplex, dat generlei geneeskundig nut heeft, moet gelijkgesteld worden met een marteling.'
Veel van deze gegevens zijn te vinden in een brochure, *The Internment of Soviet Dissenters in Mental Hospitals*, geschreven door een werkgroep in Engeland. De Nederlandse afdeling van Amnesty International heeft het initiatief genomen deze brochure op grote schaal te verspreiden onder psychiaters in Noord-West-Europa en hen te vragen de Russische collega's te laten weten dat zij deze praktijken afkeuren.
Er is een kans dat dit werkt: we weten dat in de USSR onder psychiaters ook bezwaren bestaan tegen deze zaken. Maar ja, de KGB is machtig. Het lijkt er echter op dat de macht van de KGB wat ingetoomd wordt, misschien mede naar aanleiding van de uitwijzing van de spionerende diplomaten uit Engeland. De Sowjet-Unie is vrij gevoelig voor reakties in het buitenland, als die tenminste niet uit typisch vijandige kringen afkomstig zijn. Met name wordt zeer prijs gesteld op hoog aanzien van de wetenschap in de USSR.
Juist dezer dagen komen er berichten dat gestreefd wordt naar samenwerking op psychiatrisch gebied met klinieken in Frankrijk en Schotland. Misschien dat daarom tegen deze praktijken, die in strijd zijn met de medische ethiek opgetreden zal worden. De vereniging Nederland-USSR heeft onlangs een hele serie manifestaties van Sowjet-kultuur georganiseerd. Officiële kultuur uiteraard. De wijze waarop andersdenkenden worden behandeld is een heel wat belangrijker uiting van kultuur dan de wijze waarop schilderijen en muziekwerken worden uitgevoerd. Laat alle mensen van goede wil in het Westen zich over deze mishandeling van mensen uitspreken, in een sfeer van bezorgdheid en niet van vijandigheid, want dat laatste werkt averechts.
Wat dit betreft heeft Amnesty reeds papieren, omdat Amnesty nooit anti-kommunisme verweten kan worden. De aktiviteiten voor de tienduizenden gevangenen in Indonesië spreken voor zich! Maar belangrijker dan Amnesty is de publieke opinie: laat die zich manifesteren!

Bovengenoemde brochure is te bestellen door f 1,50 over te maken op giro 489237 tnv Amnesty International, Amsterdam. Vermelden: 'Internment'.

Vandaag is het herfst. Zomaar ineens. Gisteren was de wingerd tegen de huizen aan de overkant nog helemaal vol en prachtig, met de zon op al die kleuren. Vanmorgen heeft de wind er zo in huisgehouden dat er hele kale plekken ontstaan zijn met alleen nog maar de steeltjes van de bladeren. Vroeger maakten we daar brillen van. Trouwens, bij een wandeling in het bos moet je je ook steeds bedwingen om niet allerlei begeerlijkheden-van-vroeger op te rapen. Eikeltjes om pijpjes van te maken en kastanjes. Kastanjebomen zijn weer een tijdje levensgevaarlijk om er onder door te lopen want op de takken zitten kleine jongetjes, die met stokken aan 't werk zijn om de kastanjes los te slaan. Wij, bezadigd, beperken ons tot enkele eikels en een verdwaalde kastanje voor de katten die er verrukt mee door 't hele huis vliegen.
Tussen twee haakjes, onze zo plotseling gestorven poes Biddoos — waarvan ik de vorige keer vertelde — bleek een aangeboren hartgebrek te hebben gehad. We waren wel opgelucht toen we dat hoorden. Er was dus toch niets meer aan te doen geweest. Een van de andere poezen heeft inmiddels, als een volleerd Humanistisch geestelijk verzorgertje 't moedertje opgevangen door haar steeds af te leiden en te bespringen en de voorpootjes om haar hals te slaan en haar te likken. Niet dat dit de methoden van onze geestelijke verzorgers zijn, bespringen en zo, maar ik bedoel maar . . .
In ieder geval is het op dit moment schitterend in de natuur. Ook in het Vondelpark hier in Amsterdam waar na de drukte van de zomer nu weer de stilte van het najaar heerst. Onze logé's, die zo'n fijne toeristische attraktie vormden, zijn weer verdwenen. Het was voor de meeste buitenlanders één groot raadsel. Oostenrijkse kennissen van ons snapten er ook niets van, dat dat hier allemaal zomaar kon en dat er hier ook zoveel negers en andere donkere mensen rondliepen, dat schijnt in Wenen ook niet voor te komen. We hebben ze verteld dat een heleboel jongelui naar Amsterdam komen, zich ergens in een hotel verkleden en met een pruik op en een donkere bril, hier heerlijk hip gaan zitten doen en zo dè vakantie van hun leven meemaken.
Niet zonder problemen overigens want een vriendin van ons die een voorstelling in de Stadsschouwburg had bijgewoond die nogal uitgelopen was — ik geloof tot half drie 's nachts — besloot met een paar mensen nog even het Vondelpark in te gaan omdat het zulk zalig weer was — 't was begin juli — en daar op een bankje te gaan genieten van de rust en het langzaam lichter worden en het zingen van de vogels. Na een poos begon een figuur die daar ook ergens zat vreselijk te schelden. Hij was razend. 'Moet je die koppen zien!' tierde hij. "t Is een schande! Ze moesten er wat tegen doen!' 'k Wou, dat ik een geweer had dan schoot ik ze allemaal kapot! Die krengen, wegjagen moesten ze ze!' En daar begon hij weer moordplannen te beramen, zo luid, dat het in de omgeving onrustig werd en er mensen wakker werden. Onze vriendin legde haar vinger tegen haar lippen en zei 'Ssstt, niet zo hard, er slapen mensen hier en die worden er wakker van.'
'O,' zei de man, 'ja, ziet u, het is niet tegen u, hoor! Ik bedoel die kelére-vogels! Ik kan er niet van slapen! Midden in de nacht beginnen die krengen weer! Ze moesten ze allemaal overhoop schieten! Allemaal!'
Overal zijn problemen, zelfs bij het slapen in de vrije natuur op een zalig warme zomernacht.

Ans Spigt